

DÖNEM SONU İŞLEMELERİ İLE İLGİLİ ÖZEL DOSYALAR

**FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDE KİRACININ
ÖDEDİĞİ FAİZ VE KUR FARKI KAYITLARA NASIL
ALINMALIDIR?**

**ÖZEL DOSYA
NO:9**

Finansal kiralama işlemlerinde, sözleşmeden doğan hak, borç ve alacakların değerlendirilmesinin hangi esaslara göre yapılacağı mükerrer 290. maddede belirtilmiştir. Buna göre, kiracı tarafından finansal kiralama işlemine konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı ve sözleşmeden doğan borç, kiralama konusu iktisadi kıymetin rayiç bedeli veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlendirilecektir.

Kanun hükmüne göre, kiracı tarafından finansal kiralama sözleşmesine göre yapılan kira ödemeleri ana para ve faiz gideri olarak ayrıştırılacak, ayrıştırma işlemi, her bir dönem sonunda kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranı uygulanmasını sağlayacak şekilde yapılacak, aktifleştirilecek kullanma hakkı amortismanına tabi tutulacaktır.

Kanun'un açık hükmüne göre kiracı tarafından mal sahibine (kiralayana) yapılan ödemelerin tamamı esas itibarıyla kira ödemesi olup, faiz oranı dikkate alınarak hesaplanan ana paraya isabet eden kısım amortisman yoluyla, faiz kısmı ise dönemsel olarak giderleştirilecektir.

Faiz giderlerinin ve bu arada yabancı para cinsinden yapılan kiralamalarda aleyhe doğan kur farklarının kiralamanın yapıldığı yılda maliyet unsuru mu yoksa gider unsuru mu olarak muhasebeleştirilmesi gerektiği konusunda İstanbul Defterdarlığı'ndan talep edilen bir özelge için Gelirler Genel Müdürlüğü vasıtasıyla verilen cevapta; 163 ve 334 no.lu VUK Genel Tebliği'ndeki açıklamalara değinilerek, "finansal kiralama yoluyla edinilen kıymete ilişkin olarak kiralama süresi içinde sözleşmeye istinaden yabancı para üzerinden yapılan kira ödemelerinin değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan kur farkının, finansal kiralama konusu

kıymetin maliyetine intikal ettirilmesi ve maliyete eklenen bu farkların ilgili kıymetin amortisman süresi içinde itfa edilmesi gerektiği” belirtilmiştir.

Söz konusu özalgede sadece kur farkından söz edilmiş olup faiz giderlerinden söz edilmemiştir. Ayrıca, özalgede aktifleştirilecek kur farkının sadece kiralamanın yapıldığı yılın sonuna kadar olan kısmının değil, kiralama süresi içinde ödenen kur farklarının tamamının aktifleştirileceği belirtilmiştir. Söz konusu ifadeden faiz giderlerinin de aktifleştirileceği sonucu çıkmakta olup, söz konusu özalg bu haliyle 163 ve 334 no.lu tebliğlere atıf yapmakla birlikte, atıfta bulunduğu tebliğlerle çelişmektedir.

Duran varlık edinimlerinde ilgili varlık aktifleştirildiği tarihten sonraki tarihlerde ödenen finansman giderlerinin maliyet unsuru olarak değil, gider unsuru olarak kaydedilmesi gerektiği genel kabul gören bir anlayıştır. Uluslararası Muhasebe Standartlarında da borçlanma maliyetlerinin ilgili kıymetin aktife alındığı tarihten sonraki kısmının gider unsuru olarak dikkate alınması gerektiği açıktır. Aynı ilke SPK tarafından yayımlanan tebliğde de korunmuştur.

Bize göre 163 no.lu Tebliğ Vergi Usul Kanunu’nun 262. maddesi hükmüne de aykırı olup uygulamada pek çok sorun yaratmaktadır. Bu nedenlerle kaldırılması gerekir.

Gelirler Genel Müdürlüğü’nün (Gelir İdaresi Başkanlığı’nın) yukarıda belirtilen özalgesindeki görüş aşağıdaki nedenlerle kabul edilemez.

a) Finansal kiralama sözleşmelerinin değerlendirme hükmü özel bir düzenleme ile mükerrer 290. maddede yer almış olup, düzenlemenin yapıldığı 4842 sayılı Kanun gerekçesinde uluslararası muhasebe standartlarının esas alındığı belirtilmiştir. Ne uluslararası standartlarda ne de Türkiye Muhasebe Standartlarında böyle bir düzenleme vardır. Gerek, söz konusu düzenlemenin yer aldığı 319 no.lu VUK Genel Tebliği’nde gerekse 11 no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nde ilk yıla ilişkin veya kiralama süresince ödenen faiz ve kur farkı giderlerinin aktifleştirileceği belirtilmemiştir .

b) Gelir İdaresinin görüşü VUK’un 262. maddesi hükmüne de aykırı olup, finansal kiralama sözleşmeleri gereği yapılan ödemeler “iktisadi kıymetin iktisap edilmesi” için yapılmamaktadır. Yapılan ödemeler esas itibarıyla bir kira ödemesidir. Kira ödemelerinin doğrudan gider yazılacağı açıktır. Kiracının kira süresi sonunda ilgili iktisadi kıymetin düşük bir bedelle satın alacak olması, yapılan kira ödemelerinin iktisap amacıyla yapıldığını göstermez. Finansal kiralama sözleşmelerinde mülkiyet hakkının kiracıya devredilip edilmeyeceğinin, sözleşmenin finansal kiralama niteliğinde olması bakımından bir önemi yoktur.

c) Duran varlık edinimlerinde iktisadi kıymetin aktife alındığı (amortisman ayrılabilir duruma geldiği) tarihe kadar tahakkuk eden finansman maliyetleri maliyet unsuru, bu tarihten sonra tahakkuk edenlerin gider unsuru olarak dikkate alınması hem uluslararası uygulamanın hem de Vergi Usul Kanunu’nun 262. maddesi hükmünün gereğidir. Aktife almaktan maksat söz konusu iktisadi kıymetin ilgili duran varlık hesabına kaydedilmesidir.

Geçici vergi uygulaması nedeniyle üzerinden amortisman ayrılan bir iktisadi kıymetin aktifte yer almadığı söylenemeyeceğine göre, aktife alma tarihinin hesap döneminin son gününe (31.12 tarihine) taşınmasının hiçbir haklı ve teknik nedeni yoktur. Hesap dönemi takvim yılı sonu değil, hiç olmazsa geçici vergi uygulamasındaki üçer aylık sürelerin sonu kabul edilmelidir.

d) Ayrıca, 319 no.lu Tebliğ'deki, "finansal kiralama işlemi, esas olarak bir kredi işleminden farklı değildir. Kiralayana ödenen finansal kiralama bedellerinin faiz kısmı finansman gider kısıtlamasına tabidir" ifadesi kiracı tarafından ödenen faiz ve kur farklarının aktifleştirileceği şeklinde yorumlanamaz. Tam aksine doğrudan gider yazılacağı anlamını taşır. Bilindiği gibi 5024 sayılı Kanunla kaldırılan finansman gider kısıtlaması doğrudan gider yazılan finansman giderleriyle ilgiliydi. Yeniden değerlendirme işlemi yapan ve/veya stoklarını LİFO yöntemine göre değerleyen mükellefler yönünden önem taşımaktaydı. Daha açık bir ifadeyle maliyet unsuru olarak değerlendirilen faiz ve kur farkları finansman gider kısıtlamasına tabi değildi. Dolayısıyla 319 no'lu Tebliğ'deki söz konusu ifade kiracı tarafından ödenen faiz ve kur farklarının doğrudan gider yazılacağı anlamını taşımaktadır.

e) Aradan iki yıl geçtikten sonra yeni kural getirilmesi ciddiyyetten uzak bir yaklaşım olup, bu anlayış terk edilmelidir. Böyle bir düşünce varsa, bu başlangıçta Kanun hükmünde veya Tebliğ'de açıkça yer almalıydı.

Sonuç itibariyle, finansal kiralama sözleşmesine istinaden ödenen kira tutarları (taksitleri) içinde yer alan faiz ve kur farklarının, gerek kiralamanın yapıldığı ilk yılda gerekse izleyen yıllarda finansman gideri olarak dikkate alınması, kullanıma hazır hale gelinceye kadar ödenen finansman giderlerinin ise diğer amortisman tabi iktisadi kıymetler için geçerli genel ilkeye göre maliyet unsuru olarak değerlendirilmesi gerekir.